

CHATGPT: ВИКОРИСТАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Починкова М. М.

доктор педагогічних наук,

професор кафедри філологічних дисциплін

*Державного закладу «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»*

м. Полтава, Україна

На початку лютого педагогічна спільнота вибухнула обговоренням проблеми появи ChatGPT: висловлювались припущення про те, що: відкритий доступ до цієї технології призведе до колапсу в дотриманні академічної доброчесності; студенти припинять займатись наукою; штучний інтелект почне генерувати всі види робіт для здобувачів освіти тощо.

Висловимо власний погляд на проблему використання ChatGPT в освітньому процесі ЗВО й для початку розкриємо основне поняття нашої розвідки «ChatGPT».

В. Наместнік, М. Спалек дають таке визначення цього поняття: «ChatGPT (Generative Pre-trained Transformer, «генеративний попередньо навчений трансформатор») – черговий продукт компанії OpenAI, що досліджує штучний інтелект та шукає йому застосування у різних сферах» [2].

ChatGPT – «це глибоко навчена мовна модель, розроблена компанією OpenAI, яка може генерувати природну мову відповідно до поставленого запиту. Основна ідея полягає в тому, що модель навчається на великій кількості текстових даних з різних джерел, щоб зрозуміти зв'язки між словами і фразами, а потім використовує ці знання для генерації тексту, що близький до природної мови». Власне, це визначення надане самим ChatGPT. І тут перед нами постає ціла низка проблема: чи можемо ми посилатись на згенеровані дані? Чи можемо ми посилатись на цей чат-бот? Якщо посилання можливе, то яким чином його оформити? Поки що ці запитання залишаються відкритими.

Основна функція цієї моделі є генерація тексту відповідно до поставленого запитання, при цьому вона також може відповісти на запитання, створити продуктивний текст для есе чи статті, згенерувати сюжет для історії чи опис події, явища, об'єкта, проаналізувати текст тощо. ChatGPT є потужним інструментом для генерації тексту та розв'язання різних завдань з мовними даними.

З практичних завдань ChatGPT може створити тести, укласти план виступу, курсової роботи тощо, розробити зміст презентації. За даними публікації [1], «чат-бот вміє писати: резюме, листи, ділову документацію, тексти пісень, музику (ноти), технічний опис, кулінарні рецепти, копірайт/рерайт, переклад, гороскопи, психологічні поради, юридичні поради, пояснення фізичних явищ, опис предметів, поради з вибору одягу, анекдоти.

У статті «Що таке ChatGPT» [4] виокремлено етапи його використання: «проходите реєстрацію та верифікацію; створюєте новий чат для спілкування з ботом; надсилаєте йому запит будь-якою мовою; чекаєте відповідь». Однак, на нашу думку, важливим є ще один етап – аналіз наданої відповіді. Власний досвід використання боту засвідчує, що він надає доволі багато неправильних відповідей, які потребують контролю й перевірки, принаймні, що стосується даних з української мови та літератури.

Можливості ChatGPT в світлі технологізації освітнього процесу також активно розглядаються вчителями й викладачами. Активно проводяться воркшопи [3], безплатні («ChatGPT for Beginners: The Ultimate Use Cases for Everyone» автор М. Konu [9], «ChatGPT Teach-Out» [6], Micah J. «ChatGPT Full Course | Automate Useful Professional Tasks using Open AI» [10], Conor M. «ChatGPT + Blogging (A.I website tutorial for beginners)» [7], курс спеціально для вчителів «Make Teaching Easier with Artificial Intelligence» автор А. Bochrinis [5]) й платні курси, наприклад, онлайн-практикум для освітян «Перевторіть ChatGPT на власного асистента», автор А. Ляшенко (EdEra), відкриті діалоги «Вища освіта vs chatGPT» (<https://dnvr.kpi.ua/2023/04/01/>) та ін.

Закономірно, що людині притаманне побоювання всього нового, й ми одразу починаємо шукати, чим це може бути небезпечним, чи навіть загрожувати нам. Однак, чат-бот уже існує, зрозуміло, що він буде зазнавати змін, удосконалень, обмежень, і нам треба знайти не тільки його недоліки, а й переваги. Розглянемо сильні сторони ChatGPT для здобувачів вищої освіти й викладачів.

Так, до прикладу, здобувачам вищої освіти першого (бакалаврського рівня) ChatGPT може допомогти з аналізом тексту; визначенням ключових слів, що особливо важко для здобувачів на першому курсі, крім того, така функція допоможе перевірити власні припущення; укладанням плану реферату, статті, курсової роботи; створенням презентації; підбором цікавого матеріалу; поясненнями складних тем простим і доступним способом тощо. Отже, може виступити асистентом викладача. При цьому, треба вміти правильно ставити запитання, інакше чат-бот видає некоректну відповідь, що прекрасно вчить здобувачів освіти формулювати власні думки

й запитання. Що ж до написання статей, то, знову вертаючись до власного досвіду, зазначимо, що ChatGPT поки ще не генерує достатньо великі обсяги інформації. Тож для того, щоб написати статтю її треба розбити на значну кількість складових, які, по-перше, треба правильно сформулювати, а, по-друге, потім ще й логічно поєднати та пов'язати між собою.

Крім того, захоплюючись шкодою, яку може завдати ChatGPT академічній доброчесності в ЗВО, ми упускаємо той момент, що він також може стати хорошим допоміжним цифровим інструментом в роботі викладача. За допомогою чат-боту можна розробити тестові завдання, систему оцінювання, написати план курсу, підготувати чернетки змісту курсу чи певного заняття, створити сценарії занять, текстовий матеріал для лекцій, практичних занять та інших навчальних матеріалів, покращити навички мовлення й читання здобувачів тощо. Таке використання цього цифрового інструменту дозволить значну зекономити найбільш цінний ресурс – час викладача, що є однією з головних цінностей у нашій роботі. Цікаву позицію щодо використання ChatGPT в освітньому дизайні представлено в роботі D. Gilmore, A. Nottingham, M. Zerwes [8].

ChatGPT уже з нами, він є і залишиться ще надовго, а оскільки він створений людьми, то він має бути і використаний людьми з максимальної користю для них. Тож наше завдання – застосовувати його можливості для покращення якості освітнього процесу, і, як справедливо зазначили D. Gilmore, A. Nottingham, M. Zerwes, «необхідно вивчати переваги й недоліки в контексті свого університетського суспільства й розглядати його (ChatGPT – прим. авт.) крізь призму, ставлячи педагогіку вище технологій» [8].

Отже, на підставі аналізу існуючих відомостей, особистої практики використання та досвіду роботи в ЗВО ми дійшли наступних висновків:

По-перше, ChatGPT є новим цифровим інструментом, який має свої переваги й недоліки. До переваг можна віднести: генерацію різних типів і видів текстів, текстових завдань тощо; серед недоліків виокремимо: значна кількість неточної, хибної, вигаданої згенерованої інформації; загроза академічній доброчесності; неврахування контексту; відсутність уніфікованих вимог щодо етичного використання згенерованої інформації та можливо інші, про які ми ще не знаємо. По-друге, цей чат-бот не є заміною живого викладача, а виступає лише доповненням до вже існуючих методів навчання й лише дозволяє застосовувати їх з високим рівнем індивідуалізації. По-третє, не варто використовувати чат-бот заради чат-боту. Маємо досвід, коли з'являються ті чи ті педагогічні технології чи методи, вони часто застосовуються педагогами заради застосування, що приносить більше

шкоди, ніж користі. По-четверте, тут викладачі мають зайняти панівну позицію, максимально використовувати переваги цього чат-боту (знайти шляхи використання ChatGPT й навчити здобувачів адекватно використовувати його, а для цього розробляти завдання, проекти тощо, під час виконання яких можна ефективно використовувати чат-бот) й мінімізувати недоліки.

Література:

1. Зустрічаємо та знайомимося – ChatGPT вже в Україні. URL: <https://www.kaniv.net/news.php?p=104916>

2. Наместнік В., Спалек М. Повстання чатботів. Як працює ChatGPT і чим він небезпечний. URL: <https://ms.detector.media/it-kompanii/post/31027/2023-01-20-povstannya-chatbotiv-yak-pratsyuie-chatgpt-i-chymvin-nebezpechnyy/>

3. 11 технологій штучного інтелекту, які допоможуть зробити навчання ефективнішим. URL: <https://osvitanova.com.ua/posts/5953-11-tekhnologii-shtuchnoho-intelektu-iaki-dopomozhut-zrobyty-navchannia-efektyvnishym>

4. Що таке ChatGPT. URL : <https://translations.com.ua/chatgpt.html>

5. Bochrinis A. Make Teaching Easier with Artificial Intelligence. URL: https://www.udemy.com/course/make-teaching-easier-with-artificial-intelligence-chat-gpt/?ranMID=39197&ranEAID=74vA7%2F1188s&ranSiteID=74vA7_1188s-NL6b5RB_EjmOVbtJONgNHg&LSNPUBID=74vA7%2F1188s&utm_source=aff-campaign&utm_medium=udemyads

6. ChatGPT Teach-Out. URL: <https://www.coursera.org/learn/chatgpt-teach-out#about>

7. Conor M. ChatGPT + Blogging (A.I website tutorial for beginners). URL: (https://www.udemy.com/course/chatgpt-blogging-ai-website-tutorial/?ranMID=39197&ranEAID=74vA7%2F1188s&ranSiteID=74vA7_1188s-zBL2cP10A1M4e4LVjqYiLg&LSNPUBID=74vA7%2F1188s&utm_source=aff-campaign&utm_medium=udemyads)

8. Gilmore D., Nottingham A., Zerwes M. ChatGPT and learning design: what online content creation opportunities does it offer? *The Times Higher Education*. URL : <https://www.timeshighereducation.com/campus/chatgpt-and-learning-design-what-online-content-creation-opportunities-does-it-offer>

9. Konu M. ChatGPT for Beginners: The Ultimate Use Cases for Everyone. URL: <https://www.udemy.com/course/chatgpt-for-beginners-the-ultimate-use-cases-for-everyone/?>

10. Micah J. ChatGPT Full Course | Automate Useful Professional Tasks using Open AI. URL: <https://www.classcentral.com/classroom/youtube-chatgpt-full-course-automate-useful-professional-tasks-using-open-ai-includes-10-projects-121374>